

FOTO: PER SANDIN

Den ekologiska livsstilen gör suggorna för sexiga

Anders och Maria Engvall på Forsa Gård har lyckats få pli på suggornas brunst

MARIA ALARIK

Fri tillgång på grovfoder, dagsljuspåverkan och möjlighet att smita från kulingarna sätter igång ekosuggornas brunst för snabbt under digivningsperioden. Resultatet blir utspridd grisning som ställer till stora problem i uppfödningen.

I schack med mindre mat

Anders och Maria Engvall på Forsa gård i södra Dalarna har funderat mycket på dessa problem som dök upp när man lade om produktionen till ekologisk. Man föder årligen upp 3 200 KRAV-certifierade smågrisar och 200 gyltor och då finns det pengar att tjäna på att få pli på suggornas brunst.

Efter omläggningen till ekologisk produktion såg man hur suggorna blev allt bredare över ryggen och att digivningen inte tog så mycket på späcklagret. De provade då att sänka kraftfodergivan under digivningen och utfodra en bestämd giva på 80–100 MJ/sugga och dag. Det var inte helt lätt att åstadkomma jämn fördelning i gruppen utan att den begränsade tilldelningen drabbade unga och lågrankade suggor. Det löstes genom handutfodring två gånger per dag på golvet.

Metoden fungerade

Metoden har visat sig fungera. Under snart ett års tid har kraftfo-

dergivan reducerats till mellan 80 och 100 MJ per sugga och dag. Det har givit suggorna ett normalt till i enstaka fall lågt hull, och brunsterna under digivningen har hållits i schack under hela den kritiska perioden november – februari. Efter avvänjning har brunsten kommit ganska normalt med en samlad brunst kring femte dagen efter avvänjning, som sker runt 49 dagar efter grisning.

Det betyder att suggornas eget signalsystem till hormonproduktionen är: Näringen begränsad, bäst att vänta med nästa kull tills flockens fortlevnad är säkrad. Vänta med brunsten till efter digivningen!

Mycket av bekymren med spridda grisningar och röriga gruppssystem går därmed att undanröja med restriktiv utfodring under digivningen.

Stora skillnader

Den ekologiska grisproduktionen skiljer sig ganska väsentligt från den konventionella. Att alla grisar går ute

i rastgård eller på bete gör att de har större frihet, får mer dagsljus och påverkas mer av årstiden. Forskarna Fredrik Hultén, Anna Wallenbeck och Lotta Rydhmer visade att nästan hälften av alla ekologiska suggor hade ägglossning under diperioden jämfört med endast 4% av de suggor som gick i grisningsbox ända fram till avvänjningen. Av de suggor som hade ägglossning visade bara hälften ståbrunst och det var en högre äggstocksaktivitet under vinter/vår jämfört med sommar/höst. De äldre suggorna visade oftare brunst än de yngre.

Bland de vilda grisarna är digivningsperioden en pågående ”konflikt” mellan kullen och modern. Avvänjningen sker successivt och suggan balanserar mellan viljan att föda upp sin nuvarande kull och en instinkt att förbereda sig för nästa kull.

I frigående system som den ekologiska grisproduktionen styr suggan i hög grad digivningen och reglerar den delvis efter näringstillgången, men också efter säsong och ålder/rang i enlighet med sina biologiska signaler.

I studierna av frigående suggor såg man också att suggorna tendera-

de att lägga på sig fettlager i högre grad än när de vistades i grisningsbox tillsammans med kullen.

Ekosuggan äter mer

I en ekologisk grisproduktion äter suggorna mycket grovfoder och har bete i fri tillgång vilket gör att konsumtionen av foder under ditiden är stor. Efter grisning finns grovfodret med hela tiden fast kanske i form av hö de första veckorna. Sen släpps suggorna ut i en familjebox efter två veckor, och går i grupp tillsammans med andra suggor med kull. Det är gott om plats både inomhus och på rastgården. Tillgången på grovfoder är konstant men även kraftfoder finns ofta i fri tillgång. Möjligheten att smita från smågrisarna är betydligt större.

Inom konventionell smågrisproduktion är suggornas hull – eller snarare brist på hull – under digivningen ett problem. I en vanlig grisningsbox kan suggan inte komma undan smågrisarna, utan det är bara att foga sig och ge di när grisarna säger till. Ofta resulterar det i att suggorna magrar av ordentligt under digivningen och kan ha svårt att komma med en brunst efter avvänjning. ●

Anders och Maria Engvall är bönder som ägnar sig åt praktisk forskning när verkligheten kräver det.

Eko ute i landet

Senaste månaderna har det varit årsmöten i distrikten. På flera håll har vi fått nya distriktsordföranden. Här är en av dem.

FOTO: MARIA KARLSSON

Eva von Heideken är ny ordförande i Sörmlands Ekologiska Lantbrukare. Hon och hennes man Tomas är mjölkproducent med blivande biogasproduktion.

Varför ville du bli ordförande?

Jag tycker det är angeläget att jobba för en hållbarare utveckling. Ekologiska Lantbrukarna ligger långt fram. Vi producerar det många konsumenter vill ha, mat tillverkad av fina råvaror utan onödiga tillsatser och helst lokalt producerade. Nästa år är det 25 år sedan Ekologiska Lantbrukarna i Sörmland bildades. Det vill vi fira. Och vi vill fortsätta att kännetecknas av att gå i spetsen för utvecklingen. Hela 15 procent av Sörmland odlas ekologiskt. En del i verksamheten är att fortsätta vårt arbete för en mer etisk, gårdsnära slakt.

Har ni några idéer om hur ni vill värva fler medlemmar?

Självklart är det en prioriterad fråga, men det känns inte helt lätt att veta vad man ska göra. Folk har svårt att hinna med föreningsliv uppe på allt annat. En viktig fråga att driva är att få bättre betalt för våra produkter.

–Vi bör starta en debatt om rättvisemärkt även för svenska produkter, tycker Eva. Med bättre ersättning för arbetet kan vi arbeta mindre och få orken att räckta till för engagemang i föreningen. Kvalitet ska löna sig.

www.ekolantbruk.se